

Betænkning

over forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

(Afgivet af udvalget for undervisning og uddannelse den 29. april 1970).

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har fra undervisningsministeren modtaget besvarelser af en række spørgsmål.

Der er i udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra Danmarks Lærerforening, Danmarks Realskoleforening, Danmarks Skolekøkkenlærerforening, Helsingør Gymnasium (lærerrådet) og Landsorganisationen af Elever (LOE).

Udvalget har bl. a. spurgt ministeren om, hvilke retningslinjer der tænkes fulgt ved fastsættelsen af regler om deletimer for klasser i 1. til 7. skoleår. Ministeren har i sit svar som en mulighed nævnt en ordning, hvorefter deletimer kan indføres i klasser med over 17 elever og skal indføres i klasser med over f. eks. 23 elever. Eventuelt med en yderligere graduering af dette princip derved, at deletimer skal indføres i et vist omfang i klasser med f. eks. 22-25 elever og i fuldt omfang i klasser med over 25 elever.

Udvalget kan tilslutte sig den af ministeren skitserede ordning.

I denne forbindelse har udvalget endvidere rejst det spørgsmål, om der, jfr. § 1, nr. 15, kan gennemføres deletimer i dansk og regning på samme tid i samme klasselokale med to lærere.

Af ministerens svar fremgår, at man næppe på rimelig måde vil kunne gennemføre en undervisning, hvorefter man på samme tid har deletimer i dansk og regning i samme klasselokale med to lærere.

Derimod vil man ikke på forhånd kunne

afvise en ordning, hvorefter man i stedet for deletimer i dansk og/eller regning gennemfører timer, hvor alle elever er til stede i samme klasselokale og undervises af to lærere i fællesskab, således at lærerne bistår hinanden i undervisningen. En sådan ordning bør dog kun kunne gennemføres, hvor lokaleforholdene eller kørselsforhold bevirker, at man ikke kan afvikle deletimer på normal vis.

Spørgsmålet om, hvorvidt der skal stilles lokaler til rådighed for børn, der har mellemtimer, og om der skal føres tilsyn med sådanne børn, har været drøftet i udvalget.

Efter ministeriets opfattelse må det være en selvfølge, at eleverne får anvist et lokale, hvor de kan opholde sig i sådanne timer.

Da forældre til børn, der går i folkeskolen, har krav på, at børnene ikke overlades til sig selv i skoletiden, men er under tilsyn, fra de kommer i skolen om morgenen, til de forlader den ved skoletidens ophør, har ministeriet indskærpet, at der påhviler lærerpersonalet en almindelig pligt til at føre effektivt tilsyn med børnene i skoletiden. Der kan således ikke være tvivl om skolens pligt til at føre tilsyn med børn, der har mellemtimer, men tilsynets nærmere tilrettelæggelse er overladt til de stedlige skolemynigheder.

Udvalget har bemærket, at elever, der i 2. realklasse tilvælger latin og i 3. realklasse tilvælger fransk, matematik og yderligere et valgfrit fag, såfremt normaltidsplanen følges, vil få 34 ugentlige timer.

Som det fremgår af en besvarelse fra mi-

nisteren, vil dette relativt høje timetal dog kunne nedbringes ved, at normaltimeplanen fraviges lokalt, enten således at det samlede ugentlige timetal generelt nedsættes med 1 eller 2 ugentlige timer, eller således at timetallet for de elever, der læser latin, henholdsvis fransk, nedsættes i et eller flere af de øvrige fag. Tages 1 time fra dansk og 1 time fra matematik, hvad ofte sker nu for latinlæseres vedkommende, vil elever med latin få 32 ugentlige timer. Endvidere frembyder der sig den mulighed, at latinundervisningen påbegyndes allerede i 1. realklasse og tildeles 2 ugentlige timer på hvert af de to klassetrin. En sådan ordning har været forsøgt ved en enkelt skole med et tilsyneladende tilfredsstillende resultat.

Udvalget henstiller, at det overalt tilstræbes, at elever i 2. og 3. realklasse, der læser latin, henholdsvis fransk, ikke får et højere ugentligt timetal end 32. Dette skal dog ikke afskære de elever, der måtte ønske undervisning i yderligere tilvalgsfag, fra at komme op på 34 timer ugentligt.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om placering af bl. a. frivillig musik i den normale undervisningsplan for at imødekomme det stigende behov for frivillig musikundervisning uden for skoletiden. Som det også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har det vist sig, at der ikke vil kunne tilvejebringes en fuldt tilfredsstillende ordning af skolernes fritidsundervisning inden for de rammer, der er fastsat om interessegrupper i lov om fritidsundervisning.

Ministerens har på denne baggrund over for udvalget givet udtryk for, at han er indstillet på, når problemerne er yderligere afklaret, herunder også spørgsmålet om tilknytning af musikpædagoger til varetagelse af instrumentalundervisningen, at der fra begyndelsen af skoleåret 1971-72 søges gennemført en udvidelse af skolernes muligheder for at tilbyde eleverne deltagelse i musikalsk fritidsvirksomhed. Det vil dog være en forudsætning for, at virksomheden kan optages på undervisningsplanen, at der er tale om en egentlig undervisning, der tilrettelægges efter en forud godkendt plan.

I samme forbindelse har udvalget bemærket, at der ikke på normaltimeplanen er afsat plads til musik i 7. skoleår.

Ministerens har heroverfor anført, at der i de tilfælde, hvor en skole har etableret fri-

villig korsang (sammensang), en undervisning, der går på tværs af klasseskellene, naturligvis intet er til hinder for, at interesserede elever fra 7. klassetrin kan deltage. Der vil efter den foreslåede udformning af lovens § 17, stk. 3, heller intet være til hinder for at fravige normaltimeplanen lokalt, således at den obligatoriske musikundervisning fortsættes i 7. skoleår.

Også den nedsættelse af gymnastiktimer, der er foretaget ved normaltimeplanen, er drøftet i udvalget.

Ministerens har herom oplyst, at gymnastiktimerens antal efter normaltimeplansforslaget må ses på baggrund af den faglokale kapacitet, der typisk må antages at være til stede, og at nedsættelsen derfor ingen direkte relation har til den timetalsmæssige styrkelse, der er sket for fagene musik og formning. Da normaltimeplanen imidlertid fortsat tænkes at skulle være af rent vejledende karakter, er der intet til hinder for, at man lokalt forøger antallet af gymnastiktimer i det omfang, hvori der findes faglokale kapacitet, herunder svømmehal eller svømmesal.

Efter lovforslagets § 1, nr. 19, vil det på 1.-5. klassetrin være muligt at øge gymnastiktimerens antal med 1 ugentlig time, uden at andre fag berøres deraf, medens en forøgelse på hvert af de følgende klassetrin må forudsætte en tilsvarende nedsættelse blandt de øvrige fag, der forekommer på det pågældende klassetrin.

Udvalget ønsker i forbindelse med det foran anførte at understrege de muligheder for en smidig tilrettelæggelse af timeplaner, der ligger i, at normaltimeplanen i det hele må anses for at være af vejledende karakter.

Spørgsmålet om læreres og elevers indflydelse på skolens ordensreglement har været drøftet i udvalget.

Som det fremgår af den nye skolestyrelseslov, hvorefter der vil være skolenævn ved alle skoler, kan skolenævnet fastsætte særlige ordensregler for skolen, jfr. § 27, stk. 10, og skolenævnet skal indhente erklæring fra lærerrådet om særlige ordensregler for skolen, jfr. § 62, stk. 2, nr. 6. Desuden vil det i medfør af lovens § 12, stk. 2, blive fastsat, at skolens leder og lærerrådets formand ligesom hidtil deltager (uden stemmeret) i skolenævnets møder. Ifølge lovens § 12, stk. 3, fastsætter undervisningsministeren regler

om, i hvilket omfang repræsentanter for elevråd, hvor sådanne findes, deltager i skolenævnenes møder. I bemærkningerne til bestemmelsen i lovens § 27, stk. 10, der blev indsat i loven ved ændringsforslag, er det bl. a. anført, at eventuelle særlige ordensregler for den enkelte skole må udfærdiges inden for rammerne af det fælles ordensreglement, at det i de tilfælde, hvor der findes elevråd eller andre former for elevsammenslutninger på skolerne, må anses for rimeligt, at der gives elevrepræsentanterne adgang til at fremkomme med forslag til lærerrådet og skolenævnet om udformningen af det særlige ordensreglement samt adgang til at deltage i forhandlingerne herom, og at dette vil kunne bestemmes i de regler, der skal fastsættes i medfør af § 12, stk. 3. Det er hensigten at fastsætte dette, hvilket også vil harmonere med bekendtgørelsen af 14. juni 1967 § 4, stk. 2.

Det er over for udvalget oplyst, at det i den mellem undervisningsministeren og Danmarks Lærerforening indgåede aftale om tjenestetiden for folkeskolens tjenestemænd, jfr. undervisningsministeriets cirkulære af 11. marts 1970, er udtalt, at det pligtige årlige undervisningstimetal er fastsat under hensyntagen til, at det påhviler tjenestemænd i folkeskolen — ud over at tilrettelægge og forberede undervisningen m. v. — at varetage en række opgaver uden direkte forbindelse med undervisningen, herunder bl. a. kontakten mellem skolen og elevernes hjem, deltagelse i kollegiale konferencer, planlægning af undervisningen og lærerråds- og fælleslærerrådsmøder, medvirken ved gennemførelse af lejrskoleophold, o. lign., ved løsning af forskellige sociale opgaver vedrørende eleverne og ved gennemførelse af prøver og eksaminer. Der er ikke fastsat noget bestemt timetal til disse aktiviteter, og det er ikke ministerens hensigt at fastlægge generelle retningslinjer for dem. Det må overlades til de kommunale skolemyndigheder at tilrettelægge de nævnte aktiviteter efter de lokale forhold og behov.

Udvalget skal i denne forbindelse henstille, at spørgsmål om elevernes personlige problemer og kontaktmuligheder til lærerne, elevindflydelse, uddannelsesvejledning og andre problemer vedrørende elevernes trivsel og fremtid tages op til behandling i læseplansudvalget med henblik på en afklaring,

inden den kommende større revision af folkeskoleloven skal finde sted.

Endelig har udvalget rejst spørgsmålet, hvor langt man er nået i drøftelserne om, i hvilket omfang specialskoler for handicappede på landsbasis skal opretholdes.

Undervisningsministeren har i sit svar til udvalget oplyst, at det som anført i bemærkningerne til lovforslaget er besluttet, at spørgsmålet om opretholdelse af specialskoler for handicappede på landsbasis, specielt blinde- og døveskoler, skal tages op af socialreformkommissionen i lyset af den for det sociale trykkesystem foreslåede nye struktur. Dette har naturligt måttet afvente fremkomsten af socialreformkommissionens 1. betænkning. Der er nu taget skridt til nedsættelse af en arbejdsgruppe under kommissionen med repræsentanter for undervisningsministeriet, der skal forberede kommissionens behandling af spørgsmålet. Der er i øvrigt enighed mellem de to ministerier om, at kommissionens behandling af spørgsmålet ikke må forsinke en løsning af de aktuelt foreliggende problemer vedrørende samarbejdet mellem statens kostskoler for døve i Ålborg og Fredericia og de respektive specialundervisningscentre.

Udvalget har endelig drøftet spørgsmålet om de sanktioner, der ifølge lovens § 48 kan iværksættes i forbindelse med forsømmelser. Der henvises i denne forbindelse til nedenstående af undervisningsministeren stillede ændringsforslag nr. 3 og 4, som er tiltrådt af udvalget.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af Gunhild Due) lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren foreslåede ændringer.

Et *mindretal* (Gunhild Due) kan ikke tage medansvar for lovforslaget, men skal undlade at stemme ved 3. behandling.

Mindretallet finder, at normaltimeplanen ikke levner tilstrækkelig mulighed for de enkelte skoler til at modernisere og eksperimentere med undervisningsformerne.

Der gøres ganske vist fra ministerens side opmærksom på, at normaltimeplanen kun er vejledende, men i realiteten er der ikke mange muligheder for ændringer, og de fleste skolevæsener følger den såkaldte vejledende plan helt nøje. Mindretallet finder det endvidere urimeligt, at lovforslaget er

fremSAT så sent, at landets skolemyndigheder er i fuld gang med at lægge næste års undervisningsplaner efter forslaget, før det er færdigbehandlet i folketinget, således at udvalget ikke har haft virkelige muligheder for at ændre i forslaget.

Mindretallet ser med bekymring, at der ikke fastsættes nærmere generelle retningslinjer fra ministerens side med hensyn til de aktiviteter og sociale opgaver, der kan finde sted i de ca. 250 skemafrimer, der nu bliver til rådighed, idet man frygter, at der bliver for store forskelle på de enkelte skolars varetagelse af disse opgaver.

Mindretallet er klar over, at loven om et par år skal til hovedrevision, men mener dog, at man allerede nu burde ændre visse oplagte fejl.

Mindretallet kan tiltræde det nævnte af ministeren stillede ændringsforslag og stiller i konsekvens af det ovenfor udtalte yderligere de under nr. 1 og 2 anførte ændringsforslag.

Ændringsforslag.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Gunhild Due):

Nyt nummer.

1) Efter nr. 25 indsættes som nyt nummer: „00. § 17, stk. 8, udgår.“

Nyt nummer.

2) Efter nr. 41 indsættes som nyt nummer: „00. § 37 affattes således:

Lembourn.

Knud Bro.

Gerda Møller.

Ellen Strange Petersen,
næstformand.

Robert Christensen.

Enggaard.

Anna Sejerøe-Olsen.

Samuelsen.

Meta Ditzel.

Svend Haugaard,
formand.

K. J. Mortensen.

Peter Jørgensen.

Orla Møller.

Knud Nielsen.

Bertel Pedersen.

Karl Max Rasmussen.

Gunhild Due.

„§ 37. I alle klasser skal der lægges vægt på elevernes opøvelse til selvvirksomhed.“

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

3) Under nr. 50 ændres „§ 48, stk. 1-3“ til: „§ 48, stk. 1 og 2“, og „3 steder“ ændres til: „2 steder“.

4) Nr. 51 affattes således:

„51. § 48, stk. 3-5, ophæves.“

Bemærkninger til ændringsforslagene.

Til nr. 1.

Mindretallet finder, at deling af elever i 6. kl. i boglig og ikke-boglig linje er uønskelig og nu kun finder sted i så få skoler, at man helt bør ophæve adgangen til at kunne foretage denne deling.

Til nr. 2.

Ændringen tjener til at tydeliggøre bestemmelsen og er en imødekommelse af et ønske fremsat af elevernes landssammenlutning.

Til nr. 3.

Ændringen er redaktionel.

Til nr. 4.

Ændringen betyder bortfald af det forældede bødesystem ved forsømmelser, det er unyttigt — det er ganske andre forholdsregler i form af støtte til hjem og elever, der er brug for i tilfælde af forsømmelser.